بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރު
ދިވެހިރާއްޖެ

ހަމަޖެހުމުގެ ބިލްޑިންގ

- ކޭސްނަންބަރ: 2021/HC-A/229
- ތިލައިގެންދާ ކަންތައް: ފާހަގަ ކުރެވުނު ތިލައިގެންދާ ހަމަޖެހުމުގެ ގޮތުގައި ދިރާސާ ކުރުން
- ތިލައިގެންދާ ބައިތަކުގެ ނަންތައް: ދިވެހިރާއްޖެ ޕޮލިހާ ބަލަހައްޓާ ގޮތް
- ބައިތަކުގެ ދާއިރާ: ގެނެވިދާނެ

ބައިތަކަށް ވާނެ ވަކީލުންގެ ނަންތައް:
ވަކީލު ޙުސައިނަތު ސަލީމް ދަރްވާދަ
ވަކީލު ބުސްތާން ހަލީމް
ވަކީލު ދަރްވާ ހަމީދު

ހަމަޖެހުމުގެ ތާރީޚު: 29 ޝަޢުބާން 1447
17 ފެব්‌ރުވަރީ 2026

ތަރުތީބުވި ގަޑި ފާސްވެގެން ދަނޑުވެގެންދާ ތާރީޚާ ގަޑި: 25 ރަމަޟާން 1442 / 04 ދެސެމްބަރ 2021

ތިލައިގެންދާ ގޮތް:

- **ނަންބަރު:** 53/VTR/2020
- **ތިލައި ކުރި:** ވައިފައިވާ ފަރާތް
- **ބަލަނ:** ވައިފައިވާ
- **ތާރީޚު ކުރިއަށް:** 03 ޖެނުއަރީ 2020
- **ތިލައި ކުރީ:** 20 ނޮވެމްބަރ 2021

ތިލައިގެންދާ ފަރާތް

ފާތިމަތު ތިނާ ސަލީމް (ތ. ސަލީމާ ފުރަ)

ފާސްކުރި ގޮތް:

ތ. ފ. ދ. ދ. (ތ. ސަލީމާ ފުރަ) ގެ ފާސްކުރި ގޮތަށް ބަލަހައްޓާ ދެ ފަރާތުގެ ވަކީލުންނާ ގުޅުވައި ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް (ތ. ފ. ދ. ދ.) ގެ ވަކީލު (ތ. ފ. ދ.) ގެ ވަކީލު (ތ. ފ. ދ.) ގެ ވަކީލު

ތިލައިގެންދާ ފަރާތް

ތ. ފ. ދ. (ތ. ސަލީމާ ފުރަ) ގެ ވަކީލު (ތ. ފ. ދ.) ގެ ވަކީލު

ވައިފައިވާ- ދަނޑުގައި ތަރުތީބުވާ ތަރު ތިލައިގެންދާ ގޮތް ފާސްކުރުމާ ގުޅިގެންވާ ކަންކަން- ވައިފައި ތިލައިގެންދާ ތަރު

- ކަނޑައެޅުން ދަތުރުކުރުމަށް ހަމަނުވާ ބަޔާންކުރުވުން ކަމުގައި.

ތަފުޞީލު

1. ފިޔަ، ވަޒީފާ ދީފައިވާ ތަނުގައި ކަންކަން ކުރުމުގެ ކުރިން 53/VTR/2020 ގަވާއިދުގެ ދަ ތަކެއްގެ ދަށުން ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުމަށް ބާކީ ވާ ކަންކަމެއް ނެތް، ދަ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުމަށް ބާކީ ވާ ކަންކަމެއް ނެތް ކަމަށް ބުނެ "ފާސްކުރުމުގެ ސަޓީފިކެޓް"[1] (ފަހުން ކޮށްފައި ހުންނަ ކަންކަމުގެ ސަޓީފިކެޓް" ކިޔާ) ދީފައިވާ ކަމަށާއި، ދަ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުމަށް ބާކީ ވާ ކަންކަމެއް ނެތް ކަމަށާއި، ދެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުމަށް ބާކީ ވާ ކަންކަމެއް ނެތް ކަމަށާއި، ދެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުމަށް ބާކީ ވާ ކަންކަމެއް ނެތް ކަމަށާއި / ނުވަތަ، ދެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުމަށް ބާކީ ވާ ކަންކަމެއް ނެތް ކަމަށާއި[2] (ފަހުން ކޮށްފައި ހުންނަ ކަންކަމުގެ ސަޓީފިކެޓް" ކިޔާ) ދީފައިވާ ކަމަށާއި ބުނެ ދަ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުމަށް ބާކީ ވާ ކަންކަމެއް ނެތް ކަމަށާއި ބުނެ.

ކަންކަމުގެ ފަރާތްތައް:

2. ފާސްކުރުމުގެ ސަޓީފިކެޓް ދީފައި، 27 ފެބްރުވަރީ 2014 ގައި ފަސްގަނޑުގެ ކޮންޓްރޯލް ފާސްކުރުމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުމަށް ބާކީ ވާ ކަންކަމެއް ވަޒީފާގައި ހިފެހެއްޓުމާ ގުޅިގެން[3]، ދައުލަތުގެ ވަކީލުގެ ދަށުން ދެ ބާވަތް ކަންކަމެއް ކުރަންވާ ކަމަށާއި، ދެ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުމަށް ބާކީ ވާ ކަންކަމެއް ނެތް ކަމަށާއި ބުނެ ދަ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން "ސިއްރަތަ ދިވެހިން" ގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުގެ ވަކީލު ކަނޑައެޅުމަށް ބާކީ ވާ ކަމަށާއި، ފާސްކުރުމުގެ ސަޓީފިކެޓުގެ "ސިއްރަތަ ދިވެހިން" ގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުގެ ވަކީލު ކަނޑައެޅުމަށް ބާކީ ވާ ކަމަށާއި ބުނެ. ތަރީޚު 21 ނޮވެމްބަރ 2019 ގައި ފާސްކުރުމުގެ ސަޓީފިކެޓް ދީފައި ދެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުމަށް ބާކީ ވާ ކަންކަމެއް ނެތް ކަމަށާއި ބުނެ ދަ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން "ސިއްރަތަ ދިވެހިން" ގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުގެ ވަކީލު (ފަހުން ކަނޑައެޅުމަށް) ބާކީ ވާ ކަމަށާއި ބުނެ.[4]

---

[1] ތަފުޞީލަށް ބަލާށެވެ C-173/1993

[2] ތަފުޞީލަށް ބަލާށެވެ A362086

[3] ފާސްކުރުމުގެ ސަޓީފިކެޓް ދީފައިވާ ތާރީޚު ތަކެއް ބަލާށެވެ (31 ޖެނުއަރީ 2019)

[4] ފާސްކުރުމުގެ ސަޓީފިކެޓް ދީފައިވާ ތާރީޚު ތަކެއް ބަލާށެވެ 134-HR/CERT/2019/24 (30 ނޮވެމްބަރ 2019) ވަނަ

3. ގާނޫނު ތަންފީ ފޯރުވުމުގެ ދާއިރާގައި ވިލިނގިލި ފަރާތުން ފާސްކުރި 03 ނޮވެމްބަރ 2019 ގަ ވާ ގާނޫނުގެ ގަވާއިދުގެ[5]

4. ގާނޫނުގެ ގަވާއިދު ހަދާނީ ގާނޫނުގެ ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން ތަންފީ ދިނުމުގެ "ކާނޫނީ ގާނޫނުގެ ތެރެއިން ދިނުން ކަނޑައެޅިފައި ހުންނަ ކަންކަން ފިޔަވައި 23 ގަ ވާ ގާނޫނުގެ ދަށުން ގާނޫނުގެ ގަވާއިދު ހަދާނީ" ކަމަށް ބަލައިގެންނެވ.

5. ގާނޫނުގެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ތ ފަރާތަކަށް ތަންފީ ދިނުމުގެ ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަން ބަލައިގަންނަ ފަރާތަކީ[6] ތަންފީ ދިނުމުގެ ކުރިއަށް ގެންދާ ފަރާތުގެ ވެރިފަރާތުގެ ގާނޫނީ ނުވަތަ ގާނޫނީ ކަންކަމުގެ ކަންބޮޑުވެ ތިބޭ ފަރާތަށް ކަމުގައި ވާނަމެ ތަންފީ ދިނުމުގެ ކުރިއަށް ގެންދާ ފަރާތުގެ ވެރިފަރާތުގެ ގާނޫނީ ކަންކަމުގެ ކަންބޮޑުވެ ތިބޭ ފަރާތަކީ ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ފަރާތަށް ކަމުގައި ވާ ގާނޫނުގެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ފާސްކުރި ގާނޫނު ތަންފީ ފޯރުވުމުގެ ދާއިރާގައި ވިލިނގިލި ފަރާތުން ފާސްކުރި 03 ނޮވެމްބަރ 2019 ގަ ވާ ގާނޫނުގެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ތ ފަރާތަކަށް ތަންފީ ދިނުމުގެ ކުރިއަށް ގެންދާ ފަރާތުގެ ވެރިފަރާތުގެ ގާނޫނީ ކަންކަމުގެ ކަންބޮޑުވެ ތިބޭ ފަރާތަކީ ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ފަރާތަށް ކަމުގައި

ތިއް ހުއްދަދީގެ ކޯޓުން ހުއްދަކުރި. ތ ފަރާތަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ފޮނުވާ ވަޒީފާގައި ޒ ތަކުރާރުކުރުން 53/VTR/2020 ފަރާތަށް ދީފި.

ވަޒީފާއިން ޒ ތަކުރާރުކުރުމުގެ ކަންކަން

6. ވަޒީފާއިން ޒ ތަކުރާރުކުރުމުގެ ކަންކަން 53/VTR/2020 ފަރާތަށް ކިޔުންތެރިވާ ގޮތަށް ތަކުރާރުކުރަމެވެ.

"ތިލަދުންމަ، ފަރާތަށް ހަނދާންކޮށް ދަންނަވާ ކަންކަމަކީ ތިލަދުންމަ ހިނގާ ގޮތަށް ކަންކަން ހިނގާ ނަމަ ތިލަދުންމަ ކުރިއަށް ގެންދާ ވަޒީފާ ހަމަ ދުވަހުން ފެށިގެން، ފަރާތަށް ހަނދާންކޮށް ދެވޭ ވަޒީފާ ތަކެއް ނެތް ކަމަށާ، ތިލަދުންމަ ހިނގާ ގޮތަށް ކަންކަން ހިނގާ ނަމަ ތިލަދުންމަ ކުރިއަށް ގެންދާ ވަޒީފާ ތަކުގެ ދަށުން ތިލަދުންމަ ދައްކާ ގޮތަށް ދައްކާ ގޮތަށް 2019 ވަނަ ތަނަވަސް ދަނޑި 20 ވަނަ ދުވަހު ފަށާ ގޮތަށް ތިލަދުންމަ ހިނގާ ގޮތަށް ކަންކަން ހިނގާ ނަމަ ތިލަދުންމަ ދައްކާ ގޮތަށް ދައްކާ ގޮތަށް ދެ ލައްޚ (ދެ ލައްޚ ރުފިޔާ) ދެއްތެރެވެއްޖެ، ހަތަރު ފަސް ދުވަހުގެ ތެދުވެރިކަމުގައި، ފަރާތަށް ދައްކާ ގޮތަށް ދައްކާ ގޮތަށް ދެ ލައްޚ (ދެ ލައްޚ ރުފިޔާ) ދެއްތެރެ ކުރުމަށް ފަރާތަށް ދަންނަވާ ގޮތުގައި، ތ ފަރާތަށް ދެއްވާ ވަޒީފާ ތަކުގެ ދަށުން ތިލަދުންމަ ދައްކާ ގޮތަށް ދައްކާ ގޮތަށް ދެ ލައްޚ (ދެ ލައްޚ ރުފިޔާ) ދެއްތެރެ ކުރުމަށް ފަރާތަށް ދަންނަވާ ގޮތުގައި، ތ ފަރާތަށް ދެއްވާ ވަޒީފާ ތަކުގެ ދަށުން ތ ފަރާތަށް

ވަކި ގޮތެއް ހިނގާ ގޮތަށް ކަންކަން ކުރުމަށް ދެއްވާ ހުކުމެއް (substantive fairness) ނުވަތަ ކަންކަން ކުރަންވާ ގޮތަށް ކަންކަން ކުރުމަށް ދެއްވާ ހުކުމެއް (procedural fairness) ކަމުގައި ވިޔަސް، ދެން ބަލަންވީ ކަމަކީ، ކުރިން ކުރެވިފައިވާ 2/2008 (ވިލާތުގައި ކުށްވެރި) ގެ ދިފާއީ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ކަންކަން ކުރުމާ ގުޅިގެން ވަކި ގޮތެއް ވެރިކަމުގައި ހުންނަ ' ތަންފީޒުކުރާ ' ތަކުގެ ތެދުވެރިކަމުގެ (unfair dismissal) ކަންކަމާ ގުޅިގެން، ކުށްވެރި (ވިލާތުގައި ކުށްވެރި) 2/2008 ގެ 29 ވަނަ ކަމުގެ (ب) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން، ދެން ބަލަންވީ ކަމަކީ ތަފާތުކުރުމުގެ ގޮތެއް ވެރިކަމުގައި ހުންނަ ކަމަށް ބުނެގެންދާ ގޮތުގައި ދެ ގޮތަކަށް ބަލާލަންވާ ކަމެއް ކަމަށާ

ގެއްލުމުގެ ހުރަސްތައް ދިނުމުގެ ކަންކަމުގައި، ހ. ތަކުރުގައި ތިބި ތަފާތު ފަރާތްތަކުގެ ދެމެދުގައި ހިނގާ ކަންކަމުގައި ކުރިން ގެންގުޅުނު ކަންކަމާ ގުޅުންތަކުގެ ތަފާތުތަކާ ބެހޭ ތަފާތުތަކެއް ހުރެ ނުވަތަ ނެތް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމަށް،[7]

7.2 ހ. ތަކުރުގައި ތިބި ތަފާތު ފަރާތްތަކުގެ ދެމެދުގައި ހިނގާ ކަންކަމުގައި ކުރިން ގެންގުޅުނު ގުޅުންތަކާ ބެހޭ ތަފާތުތަކެއް ހުރެ ނުވަތަ ނެތް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމަށް، ތަކުރު ކުޑަކުދިންގެ ދާއިރާ ގެ 23 ވަނަ ފާހަގަކުރުމުގެ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ތިންމަތީ ދާއިރާ ގެ ކަންކަމުގައި ކުރިން ގެންގުޅުނު ގުޅުންތަކާ ބެހޭ ތަފާތުތަކެއް ހުރެ ނުވަތަ ނެތް ކަމަށް،[8]

7.3 ތަފާތު ފަރާތްތަކުގެ ދެމެދުގައި ކުރިން ގެންގުޅުނު ގުޅުންތަކާ ބެހޭ ތަފާތުތަކެއް (substantive fairness) ތަކުރު ދިރާސާ ކުރުމުގައި (procedural fairness) ގެންގުޅުނު ގުޅުންތަކާ ބެހޭ ތަފާތުތަކެއް، ތަފާތު ފަރާތްތަކުގެ ދެމެދުގައި ކުރިން ގެންގުޅުނު ގުޅުންތަކާ ބެހޭ 'ތަކުރުތަކަށް ޔަގީންކަމާ' (unfair dismissal) ގުޅުން ހުރެ ނުވަތަ ނެތް ކަމަށް،[9]

7.4 ތަފާތު ފަރާތްތަކުގެ ދެމެދުގައި ކުރިން ގެންގުޅުނު ގުޅުންތަކާ ބެހޭ ތަފާތުތަކެއް ހުރެ ނުވަތަ ނެތް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމަށް ކުރިން ގެންގުޅުނު ގުޅުންތަކާ ބެހޭ ތަފާތުތަކެއް ހުރެ ނުވަތަ ނެތް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމަށް ކުރިން ގެންގުޅުނު ގުޅުންތަކާ ބެހޭ ތަފާތުތަކެއް ހުރެ ނުވަތަ ނެތް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމަށް، ތަފާތު ފަރާތްތަކުގެ ދެމެދުގައި ކުރިން ގެންގުޅުނު ގުޅުންތަކާ ބެހޭ ތަފާތުތަކެއް ހުރެ ނުވަތަ ނެތް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމަށް.[10] ހ. ކުރިއަށް.

ތަފާތު ފަރާތްތަކުގެ ދެމެދުގައި ކުރިން ގެންގުޅުނު ގުޅުންތަކާ ބެހޭ ތަފާތުތަކެއް ހުރެ ނުވަތަ ނެތް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމަށް

8. ގެއްލުންތަކުގެ ދައުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ގޮތުގައި 53/VTR/2020 ތަކުރު ދާއިރާ ގައި ކުރިއަށް ގެންދެވުނު ކާރ ގުޅުންތަކާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމާ ބެހޭ ތަފާތުތަކެއް ހުރެ ނުވަތަ ނެތް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމަށް ތަކުރު ދާއިރާ ގެ ކަންކަމުގައި ކުރިން ގެންގުޅުނު ގުޅުންތަކާ ބެހޭ ތަފާތުތަކެއް ހުރެ ނުވަތަ ނެތް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމަށް

8.1 **ފާސްކުރުމުގެ ބާރުގެތެރެއަށް**، ތިލަދުންމަތީ ކަލެކްޓަރ ކަމުގައި ހުރިތާ ދެމެދު ކަނޑުގެ ދެ ފަރާތުގައި ހުންނަ ބިންތަކުގެ ދަށުގައި ހުންނަ ކަނޑުގެ ބޮޑުތެރެ ކަނޑާ ދިމާ ދުރ

11. ތިއްބެވި ލ. ގެދޮށުގައި ތިބި ފަރާތުން ކަނޑައެޅި ކަންތައް ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން، ކުށްވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅި ކަންތައްތަކާ ގުޅުންހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު، ކުށްވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށްވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު، ކުށްވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށްވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު، 2019 ގެ 18 ނޮވެމްބަރ ގެ ފަހުން ފެށިގެން ކުށްވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު، ލ. ގެދޮށުގައި ތިބި ފަރާތުން ކުށްވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅި ކަންތައްތަކާ ގުޅުންހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު، ކުށްވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށްވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅ

ކުރުމަށް ތިބާއަށް ދެކޮޅަށް ހުކުމް ކުރެވިގެންދާ ކަމަށާއި، ތިބާ ދެކޮޅަށް ކުރެވިގެންދާ ހުކުމުގެ ތެރެއިން ތިބާ ދެކޮޅަށް ދައުވާ ކުރެވިގެންދާ ކަމަށާއި، ތިބާ ދެކޮޅަށް ދައުވާ

ފެނުމަށް، ވައިފައިވާ ތަކެތި ހިފެހެއްޓުމަށް ހިއްދެވި ކަންތައް 20 ނޮވެމްބަރ 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ (10) ދަވާލުގެ ތެދުވުންތަކުގައި ފާހަގަ ކުރެވިފައިވާ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައި ވަކީލުންގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ލިޔުންތަކުގައި ބަޔާންކުރެވިގެ ވާހަކަ ކަންތައް ކަނޑައަޅައި ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތަށެވެ.[11]

16. ވަކީލުންގެ ފަރާތުން ކުންފުނި ތަރައްގީ ކުރުމަށް ކުންފުނީގެ ކޮންމެ ބޯޑު ބައްދަލުވުމަކުން ފެށިގެ ކުންފުނީގެ ވެރިކަމުގައި ހުންނަ ކަންތައް ކަނޑައަޅައި ވައިފައިވާ ގޮތުގައި ކުންފުނީގެ ބޯޑު ބައްދަލުވުންތަކުގެ ގަޑިތަކާ ގުޅިގެން ބައްދަލުވުންތަކުގެ ގަޑި ކުރިން ލިޔުންތަކުގައި ހުށަހަޅާ ގޮތަށް ކުންފުނީގެ ބޯޑު ބައްދަލުވުންތަކުގެ ގަޑި

ކުށުވެރިކަމެވެ. އަދި ތިމާވެށީގެ ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ހިނިތުންވުމުގެ ސަބަބުން ކަނޑައެޅުނު ދަށުގެ ސާފުކުރުން ދެ ގުނައަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ ކުށުވެރިކަމުގެ ގުނަ ދެއްކުމުގެ ގޮތުގައި ބެލެވޭ ކަމަށް ކަނޑައެޅުނު ކަމަށާ ހަމައެކަނި ތިމާވެށީ ވަނީ ދަށުގެ ސާފުކުރުން ދެ ގުނައަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅުނު ކަމަށާ ބުނެ، ތިމާވެށީ ފާހަގަ ކުރެވިފައިވާ ހިނިތުންވުމުގެ ސަބަބުން ދަށުގެ ސާފުކުރުން ދެ ގުނައަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ ކުށުވެރިކަމުގެ ގުނަ ދެއްކުމުގެ ގޮތުގައި ބެލެވޭ ކަމަށް ކަނޑައެޅުނު ކަމަށާ ބުނެ، 2018/SC-A/49 ގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތަށް ދަށުގެ ސާފުކުރުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ކަނޑައެޅުނު ކަމަށް ބުނެ، ތިމާވެށީ ފާހަގަ ކުރެވިފައިވާ ހިނިތުންވުމުގެ ސަބަބުން ދަށުގެ ސާފުކުރުން ދެ ގުނައަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ ކުށުވެރިކަމުގެ ގުނަ ދެއްކުމުގެ ގޮތުގައި ބެލެވޭ ކަމަށް ކަނޑައެޅުނު ކަމަށާ ބުނެ، ދަށުގެ ސާފުކުރުން ދެ ގުނައަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ ކުށުވެރިކަމުގެ ގުނަ ދެއްކުމުގެ ގޮތުގައި ބެލެވޭ ކަމަށް ކަނޑައެޅުނު ކަމަށާ ބުނެ، ތިމާވެށީ ފާހަގަ ކުރެވިފައިވާ ހިނިތުންވުމުގެ ސަބަބުން

ތިމާވެއްދާފައިވާ ތާރީޚު ހަމަވާ "ފާ" ދުވަހުގެ ފަހުން 04 ދުވަސް 2021 ގައި ފާސްކުރަންވާނެ.[12]

21. ފިޔަވަޅު ދެއްކި ފަރާތުން ތިލަބުކުރާ ގޮތުގައި ތިމާވެއްދާފައިވާ ހުކުމް ބާޠިލުކުރުމަށާއި ދެ ފަރާތަށް ދެވިދާނެ ބަދަލު ދެވުމަށް ދައުވާ ކުރާ ގޮތުގައި ތިލަބުކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހިންގާ ވަކީލު ތިލަބުކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހިންގާ ވަކީލަށް ދެއްކި ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހިންގާ ވަކީލު ތިމާވެއްދާފައިވާ ހުކުމް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް ދެއްކި ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހިންގާ ވަކީލު ތިލަބުކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހިންގާ ވަކީލަށް 05 ދުވަސް 2021 ގައި ފޮނުވާލުމަށް ފިޔަވަޅު ދެއްކި ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހިންގާ ވަކީލަށް 200-L/95/2021/73 (10 ދުވަސް 2021) ނަންބަރު ލިޔުމަކުން ދަންނަވާ ފާސްކުރުމަށް ފާސްކުރެވުނު ތާރީޚުގެ ކުރިން ދެ ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހިންގާ ވަކީލުންނާ ވަކިވަކި ކޮންމެ ފަރާތަކުން ލިޔުމުގެ ދެ ކޮޕީ ކުރިން ދެ ފަރާތަށް ދެވިދާނެ ގޮތަށް ފާސްކުރަންވާނެ.

ދަށްކޯރުގައި ކުރެވޭ ކަންކަމާބެހޭ ކަންކަން:

22. ފިޔަވަޅު ދެއްކި ފަރާތުން 53/VTR/2020 ހުކުމާއި ތިމާވެއްދާފައިވާ ކަންކަމާ ދެކޮޅަށް ދެއްކި ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހިންގާ ވަކީލު ކުރެވޭ ކަންކަމަކީ:

(ހ) ތިމާވެއްދާ ގޮތުގެ ފިޔަވަޅުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް، ފިޔަވަޅު ދެއްކި ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހިންގާ ވަކީލު ފާސްކުރާ ގޮތަށް ދެވިދާނެ ބަދަލު ދެވުމަށް ތިލަބުކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހިންގާ ވަކީލު ތިލަބުކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހިންގާ ވަކީލަށް ދެއްކި ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހިންގާ ވަކީލު ތިމާވެއްދާފައިވާ ހުކުމް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް؛

[12] 17 ޖަނަވަރީ 2022 ގައި ތިލަބުކުރެވިގެން ގަބޫލުކުރެވުނު ބަދަލުގައި ދެވިގެންދާ ގޮތަށް.

(ص)ތިމާވެއްޓާ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކުން ނުވަތަ ތިމާވެއްޓާ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކުގެ ކުރިމަތީ ކުށްވެރިކަމެއް ނުކުރާ ކަމަށް ބަލައިގަތުމަށް ދަށުވާ ކަމަށް ބެލެވޭ ކަމަށް؛

ވަކީލުންނާ ބެހޭގޮތުން ގެންދިއުމަށް ހުށަހަޅާ ގޮތް

23. ވަކީލުންނާ ބެހޭ ބަޔާންކުރަންވާ ކަންކަމަކީ ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުން ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމާ ހުވަފެނާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމާ ގުޅޭ ކަންކަމަށް ވާތީ،[13]

24. ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުން ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމާ ބެހޭގޮތުން ތ. ސެންޓަރަށް، ވަކީލުންނަށް ފާސްކުރައްވާފައިވާ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކޯޓަށް ހާޒިރުވާ ގޮތް ދައްކާ ލިޔުން ހުށަހަޅާ ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުންނަށް ލިޔުން ފޮނުވާ ގޮތް، ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުން ކޯޓަށް ހާޒިރުވާ ގޮތް، ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުންނަށް ލިޔުން ފޮނުވާ ގޮތް، ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުންނާ ގުޅޭ ކަންކަމަށް ކޯޓުން ދެއްވާ ނަމަވެސް ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުން ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވާ ގޮތް،[14] ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުންނާ ގުޅޭ ކަންކަމަށް ކޯޓުން ދެއްވާ ނަމަވެސް ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުން ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވާ ގޮތް، ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުންނާ ގުޅޭ ކަންކަމަށް ކޯޓުން ދެއްވާ ނަމަވެސް ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުން ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވާ ގޮތް، ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުންނާ ގުޅޭ ކަންކަމަށް ކޯޓުން ދެއްވާ ނަމަވެސް ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުން ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވާ ގޮތް،[15]

25. ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުންނާ ގުޅޭ ކަންކަމަށް ކޯޓުން ދެއްވާ ނަމަވެސް ކޯޓަށް ހާޒިރުވާ ގޮތް، ދ. ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުންނާ ގުޅޭ ކަންކަމަށް ކޯޓުން ދެއްވާ ނަމަވެސް ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުން ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވާ ގޮތް، ކޯޓުން ގަބޫލުކުރާ ހާޒިރުވުމުގެ ބަދަލުގައި ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުން ކޯޓަށް ހާޒިރުވާ ގޮތް،[16] ތ. ސެންޓަރަށް ހާޒިރުވާ ގޮތް، ކޯޓުން ދެއްވާ ނަމަވެސް ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުން ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވާ ގޮތް، ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުންނާ ގުޅޭ ކަންކަމަށް ކޯޓުން ދެއްވާ ނަމަވެސް ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުން ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވާ ގޮތް،[17] ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުންނާ ގުޅޭ ކަންކަމަށް ކޯޓުން ދެއްވާ ނަމަވެސް ދުވަފަރާތުގެ ވަކީލުން ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވާ ގޮތް،[18]

26. ދ. ސެންޓަރުން ކޯޓަށް ހާޒިރުވާ ގޮތް ކޯޓުން ދެއްވާ ނަމަވެސް ކޯޓުން ދެއްވާ ގޮތަށް[19] ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް؛

---

[13] ހާލަތުގެ ގޮތުގެ ތަފާތުތަކާ ބެހޭގޮތުން 2017/SC-A/44 (ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ތީންދޫ ފަރާތުގެ ހާލަތު ބަލައިގަތުމާ ބ. ބަލަ ކުރިން ކުށް ނުކުރާ ކަމަށް) ގެ ސާފުކުރުން ފާހަގަ ކުރެވޭ ގޮތަށް 2014/SC-A/27 ތިމާވެއްޓާ ގުޅޭ ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގެ ތަފާތުތަކާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން ސާފުކުރައްވާ ހުށަހަޅާ ގޮތް ގެ ސާފުކުރުން

[14] ތ. ސެންޓަރަށް ހާޒިރުވާ ގޮތް ކޯޓުން ދެއްވާ ގޮތަށް ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް ގެ ސާފުކުރުން

[15] ދ. ސެންޓަރުން ކޯޓަށް ހާޒިރުވާ ގޮތް ކޯޓުން ދެއްވާ ގޮތަށް ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް ގެ ސާފުކުރުން

[16] ދ. ސެންޓަރުން ކޯޓަށް ހާޒިރުވާ ގޮތް ކޯޓުން ދެއްވާ ގޮތަށް ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް ގެ ސާފުކުރުން

[17] ތ. ސެންޓަރަށް ހާޒިރުވާ ގޮތް ކޯޓުން ދެއްވާ ގޮތަށް ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް ގެ ސާފުކުރުން

[18] ތ. ސެންޓަރަށް ހާޒިރުވާ ގޮތް ކޯޓުން ދެއްވާ ގޮތަށް ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް ގެ ސާފުކުރުން

[19] ފާހަގަ ކުރެވޭ ގޮތަށް ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް ކޯޓުން ދެއްވާ ގޮތަށް ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް 134-HR/VV/2019/017 (02 ފެব්‌රުވަރީ 2019) "ކޯޓުން ދެއްވާ ގޮތަށް ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް"

"ކައުންސިލް ތަކުގެ ތަރައްޤީއަށްފަހު ކައުންސިލްތަކުގެ ގޮތުގައި ކަންކަން ފެށުމުގެ ދުވަހުން ފެށިގެން 23 ގަޑި ދުވަސް ދަނޑިން ތަކެއް ތަކެއް ބަދަލުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާ ފަދަ ގޮތެއް ހަދައިގެންނެވެ." ހިނގާފައިވެއެވެ.

27. ތިމާ ވަނީ ކައުންސިލް ތަކުގެ ހިންގުންތަކާ ގުޅުންހުރި، ހ ހަމަ ހަމަ ތަކެއް ތަކެއް ތަކުގައި ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގައި ވަކި ވަކި ތަކެއް ތަކެއް ތަކުގައި ކަންކަން ކުރެވިގެންދާ ގޮތަށް ކައުންސިލް ތަކުގެ ހިންގުންތަކާ

ތަންކޮށް ކަނޑައެޅުނު، ތ ފަރާތަށްވެގެން ތިމާވެށިގެ ކުރިން ދެއްވާފައިވާ ކަންތައް ކަންކަމުގެ ތެރެއިން [21]

30. ހަމަނުކުރެވި، ތ ފަރިކަ ހިންގާ ގޮތް ތިމާވެށިގެ ކުރިން ބަލައިގެން ތިމާވެށިގެ ތެރެއިން ތ ފަރާތަށް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް ކަންކަން ކުރުމަށް ކަނޑައެޅުނު ކަންކަން ކުރުމަށް ތ ފަރާތަށް ދެއްވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ތ ފަރާތުގެ ވަކީލުންނާ ދެމެހެއްޓި ގުޅުން ހިންގުމަށް ކަނޑައެޅުނު ކަންކަމާ ގުޅިގެން ތިމާވެށިގެ ކުރިން ހުށަހެޅުނު ކަންކަން [22]

31. ތަންކޮށް ބަލައިގެން ކަނޑައެޅުނު ގޮތުގައި ތ ފަރާތަށް ތިމާވެށިގެ ކުރިން ދެއްވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ކަނޑައެޅުނު ގޮތަށް ކަންކަން ކުރުމަށް ތ ފަރާތަށް ދެއްވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ތ ފަރާތުގެ ވަކީލުންނާ ދެމެހެއްޓި ގުޅުން ހިންގުމަށް ކަނޑައެޅުނު ކަންކަމާ ގުޅިގެން

32. ތިސްފާސްވި ދައުވާ ބަލައި ގެންދިއުމަށް ކުރިން ކަނޑައަޅާފައި ހުންނަ ގޮތަކީ، ދައުވާ ހުށަހަޅާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 16 (ފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދައުވާ ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ދެން ކުރަންޖެހޭ ކަންކަމެއް ކަމަށާއި، ދެ ފަރާތުގެ ތިބާ ތަކުރާރުވާ ދުވަސްތަކުގައި ކަންކަން ހައްލުކުރުމަށް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް ކަނޑައަޅާ ކަންކަމަށާއި، ތިސްފާސްވި ދައުވާ ބަލައި ގެންދިއުމަށް ބާރުއަޅުވާފައި ނެތް ކަމަށާއި، ދެ ފަރާތުގެ ތިބާ ތަކުރާރުވާ ދުވަސްތަކުގައި ކަންކަން ހައްލުކުރުމަށް ބާރުއަޅުވާ ގޮތަށް ކަނޑައަޅާ ކަން

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަމަޖެހުނު ބަޔަކު ހަމައެކަނި ތ. ގެއްލި ހަނދާނުތައް ދިވެހިބަހުން[24] ގެ ކޮޕީ ތަކެއް ހަމަ ހަމަ ގޮތަށް ލިޔުއްވާ.[25]

35. ކަނޑަށްއުދުގެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުލްތާނުގެ ކުރީގެ ސިފައިން ކާފަނ (ފާރިވާސް ކާންޓިނަލް ސަރވިސް) ތ. ގެއްލި ފޮތް[26] ގެ ކޮޕީ ތަކެއް ހަމަ ހަމަ ގޮތަށް ލިޔުއްވާ ދެ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށް ގެންދާ ކޯޓުގެ ކާރިހާ ކަންކަމުގައި ހާޒިރުވާ ކަމަށާ، ކަނޑަށްއުދުގެ ކުރީގެ ސިފައިން ކާފަނ (ފާރިވާސް ކާންޓިނަލް ސަރވިސް) ގެ ކުރީގެ ކޮމާންޑަރ ކަމުގައި ހުރި ވަގުތު

ތިމާވެއްޓަށް ދާއިމީ ބާރުލުއްވާ ދެވަނަ ފަރާތަށް ދެއްކުން ލާޒިމްކުރާ ގޮތަށް ކަނޑައަޅާ ފައިސާ ދައްކާ ފަރާތަށް ދެއްކުން ތިމާވެއްޓަށް ދާއިމީ ބާރުލުއްވާ ދެވަނަ ފަރާތަށް ދެއްކުން ތިމާވެއްޓަށް ދާއިމީ ބާރުލުއްވާ ފަރާތަށް ދެއްކުން، ތިމާވެއްޓަށް ދާއިމީ ބާރުލުއްވާ ފަރާތަށް ދެއްކުން ކަނޑައަޅާ ފައިސާ ދައްކ

ވަކިކުރުމުގެ ދަށްދިނުމާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގައި ކަންތައް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް ބަލައިގަތުމަށް ވާ ގޮތަށް ކަންކަން ކުރުމަށް ދެ ގޮތަކ

ތިންވަނަ ކަމުގައި ބަލާފައި ނުވާ ކަންތައްތަކެއް ހުށަހެޅިފައި ވާނަމަ ކޮބައިތޯ؟

42. ކާރިސްޕޮންޑެންޓް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ކަމްޕެނީ، ދެން ކުރިމަތިވި ކަންކަމަކީ ކާރިސްޕޮންޑެންޓް ކުންފުނިން ފާސްކުރި ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް 16 (ހަ) ގެ ދަށުން ތިރީގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް ކަނޑައެޅުމަށް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތް ބަލާ ނުބަލާ ކަމުގައި ބަލ

ވިޔަފާރި ފަރާތްތަކާ، ތިންވަނަ ފަރާތުގެ ތަކެއްޗާ ގުޅިގެން ކުރިން ހިންގާ ހުރި ކުރިއަށް ގެންދާ ވިޔަފާރި ގުޅުންތައް ކެނޑުމުގެ ސަބަބުން، ތިން ފަރާތުގެ ތަކެއްޗާ ގުޅިގެން ކުރިން ހިންގާ ހުރި

47. ތިލައި ދިނުމުގެ ކޮންޓްރެކްޓް ހަވާލުކުރުމުގެ ކުރިން، ތިލައި ކަނޑާ ދިގުވާ ހަތަރު ދަނޑިއަށް ބަހައްޓާ، ތިލައިގެ ދަށުގައި ހުންނަ ބައި ކަނޑާ ދިގުވާ ދަނޑިތަކުގެ ދެ ކަނޑާ ދިގުގައި ހުންނަ ބައި، ތިލައިގެ ދަށުގައި ހުންނަ ބައި ދަށުގައި ހުންނަ ބައި ދިމާ ދިގުގައި ހުންނަ ބައި ކަނޑާ ދިގ

ބުނުމަށް:

ފާސްކުރި، ތިލަދުންމަތީ ހާއިސާ ކޯޓުގެ ކަނޑައެޅުން ކަނޑައެޅި ގޮތާ ގުޅިގެން،

(ހ) ވިލިނގާ ދާއިރާ ކޯޓުގެ 53/VTR/2020 ދަށްވެ ގެންދާ ކާރިހިފުމުގައި، ތިލަދުންމަތީ ހާއިސާ ކޯޓުގެ ކަނޑައެޅުން ބާޠިލްކުރުމަށް ދިން ނަތީޖާ ބަލާ ބަލަހައްޓާ ގޮތަށް ކަނޑައެޅުން،

(ށ) ވިލިނގާ ދާއިރާ ކޯޓުގެ 53/VTR/2020 ދަށްވެ ގެންދާ ކާރިހިފުމުގައި، ތިލަދުންމަތީ ހާއިސާ ކޯޓުގެ ކަނޑައެޅުން ބާޠިލްކުރުމަށް ދިން ވިލިނގާ ދާއިރާ ކޯޓުގެ ނަތީޖާ ބަލާ ބަލަހައްޓާ ގޮތަށް ތިލަދުންމަތީ ހާއިސާ ކޯޓުގެ ކަނޑައެޅުން ކަނޑައެޅުމަށް ކަމަށް،

(ނ) ތިލަދުންމަތީ ހާއިސާ ކޯޓުގެ ކަނޑައެޅުން ކަނޑައެޅި ގޮތާ ގުޅިގެން، ވިލިނގާ ދާއިރާ ކޯޓުގެ ކާރިހިފުމުގައި ތިލަދުންމަތީ ހާއިސާ ކޯޓުގެ 01 (ތިންވަނަ) ބައްދަލުގައި ބަލަހައްޓާ ގޮތާ ގުޅިގެން ކަނޑައެޅުން ކަނޑައެޅުމަށް ކަމަށް، ތާރީޚް ދިވެހި (17 ފެބްރުވަރީ 2026)ން ފެށިގެން 14 (ސާދަ) ދުވަހުގެ ތެދުވާ ތިލަދުންމަތީ ހާއިސާ ކޯޓުގެ ކަނޑައެޅުން ބާޠިލްކުރުމަށް ކަމަށް، ތާރީޚް ދިވެހި (17 ފެބްރުވަރީ 2026)ން ފެށިގެން 14 (ސާދަ) ދުވަހުގެ ތެދުވާ ތިލަދުންމަތީ ހާއިސާ ކޯޓުގެ ކަނޑައެޅުން ކަނޑައެޅ